Sveučilišni profesor, suprug i otac četvero djece, predsjednik nezavisne, neprofitne, nekonfesionalne, nevladine i nestranačke udruge Obitelji 3plus

Obiteljima s više djece je financijski napetije, ali je i puno više smijeha, radosti, dinamike...

Mirjana GRCE
snimio: Davor KOVAČEVIĆ

Jeste li znali da je u Hrvatskoj po posljednjem popisu stanovništva bilo 867.680 obitelji s djecom, 112.830 obitelji s troje i više djece, 754.850 obitelji s jednim ili dvoje djece... Mi smatramo da su obitelji točka cjelovitog razvoja našeg društva, našega gospodarstva i naše države, a u svemu tome obitelji s troje ili više djece itekako igraju važnu ulogu – to su neke od uvodnih poruka na web stranici udruge Obitelji 3plus, nezavisne, neprofitne, nekonfesionalne, nevladine i nestranačke udruge koja promiče i zastupa interese obitelji s troje ili više djece, udruge koja je članica ELFAC-a – Europske konfederacije velikih obitelji koja broji devet milijuna članova. Sveučilišni profesor, suprug i otac četvero djece Ivan Malbašić, predsjednik je i jedan od osnivača te udruge, i kako za sebe kaže, obiteljski entuzijast. Iz razgovora s njime možemo zaključiti da on i njegova supruga žive ostvarujući ono što su željeli, i obiteljski i profesionalno, i radeći za zajednicu. S njim smo razgovarali o udruzi Obitelji 3plus, njezinim ciljevima i djelovanju, o tome koliko naše društvo brine o obiteljima, osobito koliko ide ususret onima s više djece.

– Uz svoje profesionalne, obiteljske i druge obveze u zadnje dvije godine vrlo sam angažiran u ovom važnom projektu Obitelji 3plus. S mnogim roditeljima troje ili više djece iz cijele Hrvatske odlučio sam značajan dio svoga vremena uložiti u taj projekt kako bismo svojim doprinosom i svojim životnim primjerima potaknuli i druge obitelji da se više aktiviraju u društvu i da zajedničkim nastojanjima doprinosimo da naše društvo postane još naklonjenije obiteljima, a posebno obiteljima s više djece. Naš motiv da se organiziramo u udrugu je bio taj što naše društvo nažalost još nije društvo koje se praktično u velikoj mjeri brine za obitelj. Ono deklarativno podržava obitelj, no kada se usporedimo s mnogim europskim zemljama, vidimo da kod nas na tom području još ima jako puno prostora. To nažalost pokazuje i iseljavanje iz Hrvatske, ne samo pojedinaca, nego i cijelih obitelji.

Želimo da zaista postanemo društvo koje neće samo deklarativno govoriti da nam trebaju djeca, nego društvo koje osigurava stvarni konkretni poticaj, mogućnost da ljudi rade, od svoga rada normalno žive i podižu svoju djecu, praćeni mjerama stimulansa

IVAN MALBAŠIĆ
obiteljski entuzijast

Ivan Malbašić: Demografske mjere trebaju roditeljima olakšati odluke da imaju djecu zato što ih žele imati

Specifične potrebe

Kod toga deklarativnog ne radi se samo o roditeljima s troje ili više djece, nego zapravo i svim drugim roditeljima. Primjer je i nešto elementarno: u mnogim gradovima i mjestima Hrvatske nema dovoljno dječjih vrtića, kao što je to na riječkom području.

– Puno je danas problema koji tište svaku obitelj, a u obitelji s više djece oni su nažalost i multiplicirani. Organizirali smo se da bismo jasnije artikulirali neke naše specifične potrebe, naše životne okolnosti. Nije uvijek problem samo novac – kako i sami navodite, problem je često nedovoljno vrtića, skuplja vozila koja nama nisu luksuz, već nužna potreba ako govorimo npr. o vozilima sa sedam sjedala i sl. Smatramo da bi društvu trebalo biti u interesu da roditelji koji žele imati više djece, djecu zaista imaju bez »kazne«. Danas npr. ako majka koristi drugi porodiljni dopust nakon prvog, ona je zapravo kažnjena jer ima pravo samo na prosjek plaće zadnjih šest mjeseci koji je već bio umanjen za vrijeme prvog porodiljnog.

Udrugu ste osnovali početkom 2018. godine – možete li predstaviti njezine ciljeve i viziju?

– Vizija Udruge je društvo koje se brine o obiteljima, a na poseban način o obiteljima s troje ili više djece. Svojim djelovanjem idemo za tim ciljem, tj. nastojimo pridonijeti stvaranju boljih uvjeta života, podizanju kvalitete života te osnaživanju integriteta obitelji s troje ili više djece. U našoj zemlji je potrebno graditi afirmativno društveno okruženje koje će prepoznati i podupirati 3plus obitelji, kao jednog od važnih nositelja sveobuhvatnog razvoja i budućnosti društva. Jedan od ciljeva je poticanje poslovnih subjekata na povećanu društvenu odgovornost prema 3plus obiteljima i zalaganje za učinkovitije usklađivanje profesionalnog i obiteljskog života. Želimo unapređenje zakonodavnog, institucionalnog, financijskog i strateškog okvira u korist obitelji s troje ili više djece. Do sada je Udruga najprepoznatljivija po našem prvom projektu. Riječ je o Obiteljskoj kartici na koju imaju pravo svi članovi Udruge. Ta kartica omogućuje ostvarenje određenih pogodnosti, najčešće nekih popusta kod partnerskih poduzeća Udruge. To su tvrtke različitih djelatnosti, trgovine – za gorivo, za odjeću, tvrtke koje pružaju razne usluge – edukacijske, zdravstvene, telekomunikacijske i slično, dakle sve što ulazi u obiteljsku košaricu. Partnersko poduzeće može biti bilo koje koje našim članovima želi osigurati neke pogodnosti, poput popusta ili nekih posebnih ponuda kako bi se našim obiteljima olakšala svakodnevica. Ono što smatramo dodatnim bonusom u ovom projektu je svakako i to što u svemu tome nije riječ samo o popustu od 10-20 posto na nešto, nego te tvrtke šalju poruku da prepoznaju doprinos tih obitelji i da se odriču dijela svoje zarade zato da im olakšaju svakodnevni život. U taj je projekt trenutno uključeno oko 60 partnera, i njihov broj raste iz mjeseca u mjesec. Tu su neki nacionalni brendovi poput A1, Froddo, Školska knjiga, zatim Citroen, Peugeot, Beby centar, a ima i manjih lokalnih tvrtki i obrta, poput frizera. Članovi Udruge tim projektom ostvaruju izravnu korist.

Znanstvena istraživanja

Mogu li se Udruzi i dalje javiti tvrtke i obrti koji sebe vide u projektu Obiteljska kartica?

– Naravno, mi pozivamo sve tvrtke koje nude usluge i proizvode koji ulaze u obiteljski proračun da nam se jave i postanu partneri. Udruga zastupa sve 3plus obitelji u Hrvatskoj, a po zadnjem popisu stanovništva u našoj zemlji ima 112.830 takvih obitelji i u njima živi gotovo 600.000 ljudi, što je za Hrvatsku velik broj.

> *U našoj zemlji ima 112.830 3plus obitelji i u njima živi gotovo 600.000 ljudi*

> *Društvu bi trebalo biti u interesu da roditelji koji žele imati više djece, djecu zaista imaju bez »kazne«*

> *Smatramo da su obitelji točka cjelovitog razvoja našeg društva, našega gospodarstva i naše države, a u svemu tome obitelji s troje ili više djece itekako igraju važnu ulogu*

Može li se govoriti o prosječnom standardu, ekonomskom stanju 3plus obitelji?

– Nemamo te podatke, no oni bi bili zanimljivi i korisni i nama kao Udruzi, i institucijama koje bi na temelju njih mogle razvijati određene politike. Jedan od naših ciljeva je i poticanje znanstvenih istraživanja koja će propitivati pitanja vezana uz problematiku velikih obitelji. U tom smislu jedno od prvih pitanja na koje želimo dobiti odgovor je koji je zapravo životni standard prosječne hrvatske 3plus obitelji, ali i ne samo prosječno, jer prosjek često ne govori dovoljno. Zanimljivo bi bilo i izračunati koliko stoji podizanje jednog djeteta u Hrvatskoj. Primjerice, službeni podaci nadležnih institucija u SAD-u pokazuju da troškovi podizanja djeteta do njegove navršene 18. godine života, u što ulaze troškovi stanovanja, prehrane, odgoja i obrazovanja, prijevoza, zdravstvenih usluga, odjeće, zabave i svega ostaloga, iznose 233.610 dolara. Dakle gotovo četvrt milijuna američkih dolara je prosječan iznos potreban za podizanje jednog djeteta do njegove punoljetnosti (podaci za 2015. godinu), što su ogromni novci. Sjeverna Amerika je drugi sustav, ali bilo bi zanimljivo znati koliko to stoji kod nas. I kako roditelji s dvije plaće, neki i s jednom, uspiju sve isfinancirati. Ono što je sigurno je da se roditelji više djece moraju puno toga odreći da bi svojoj djeci mogli priuštiti da idu ukorak s vremenom, da raspolažu s mogućnostima s kojima raspolažu i njihovi vršnjaci koji nisu iz brojnijih obitelji. Naravno, u obiteljima s više djece je uvijek financijski napetije, ali jedan veliki ALI – u velikim obiteljima je i puno više smijeha, radosti, dinamike, veselja – i to je ključno.

Mala organizacija

Zalažući se za obitelji s više djece, zapravo se zalažete za sve obitelji. Što je vama najljepše u velikoj obitelji?

– Naravno, zalažemo se za sve obitelji. Zalažemo se za svako dijete – jedan od naših prijedloga koji smo nedavno uputili na e-Savjetovanje je vezan i uz priznavanje dječjeg doplatka za svako dijete, a ne ovisno o dohodovnom cenzusu. A što je najljepše? Nikad nam nije dosadno, nikad ne nedostaje dinamike, smijeha, veselja, igara, izleta, zadaća, slobodnih aktivnosti, stalno su neki rođendani, obljetnice. Puno je događaja gdje se možemo kvalitetno družiti, proživljavati zajednički živote jedni drugih, da tako kažem. Naravno, najveći je »teret« na roditeljima. Početne su godine zahtjevnije, ali onda su i roditelji u najboljoj formi, a kasnije se najčešće sve posloži i obitelj postaje kao jedna mala organizacija. Kad netko nešto ne može od svojih obveza, drugi uskače i djeca tako uče cijeli niz vještina. U velikim obiteljima se djeca osamostaljuju kako rastu i brže se uključuju u pomaganje roditeljima. Tako se djeca uče odgovornosti, dijeljenju dobara, poštovanju drugih i različitih, pomaganju drugima, zajedništvu, da nisu sami, ali i da nisu jedini, već da su tu i druge osobe koje također imaju svoje interese, želje i potrebe. Nedostaju nam u javnosti pozitivni primjeri uspješnih roditelja velikih obitelji – ne da ih nema, nego se o njima malo govori. Ti ljudi ulažu znatno više truda za sve, puno se više odriču, i praktički žive za druge. Za njih to nije žrtva, nego je radost, jednostavno život. Kada vas dijete nakon napornog dana zagrli i kaže: »Tata, mama, volim te«, kad vidite koliko ste pridonijeli da se netko razvije u zrelu osobu... Ta sreća je neizmjerno veća od svega ostaloga. Financijske računice tu ne postoje. Društvo samo može malo poduprijeti roditelje pozitivnim pristupom, isticanjem dobrih primjera, davanjem jednakih mogućnosti tim obiteljima. Evo primjera. Kada imate više djece, zaista vam ponekad treba i više vremena. S djecom npr. morate ići na sistematske preglede, na cijepljenja i sl. i ponekad vam zbog toga treba nekoliko sati slobodnog vremena u radnom tjednu. No, i danas postoje poslodavci koji ne žele izići ususret, nego roditelj mora uzeti godišnji odmor da bi dijete odveo na cijepljenje. Potrebna je, dakle, ta osjetljivost, općenito povećana društvena odgovornost. To je ono na čemu naše društvo treba raditi, a to je i jedan od ciljeva naše Udruge: da senzibilizira poslodavce, društvo.

Što kažete o našim demografskim mjerama?

– Demografske mjere trebaju roditeljima olakšati odluke da imaju djecu zato što ih žele imati i da lakše podižu svoju djecu. Nažalost, činjenica je da se mnogi koji bi htjeli imati djecu, za dijete ne odlučuju iz raznoraznih strahova: da će dobiti otkaz, da neće moći napredovati, da neće adekvatno moći riješiti stambeno pitanje, ili nažalost, da im ugovor na određeno neće produžiti. Postoji cijeli niz strahova koje naše društvo može pomoći riješiti raznim subvencijama, poticajima, oslobađanjem od plaćanja nekih poreza. Također, po uvjerenju nas u Udruzi, nedostaje nam više istaknutih pozitivnih priča velikih obitelji, i to ne samo obitelji poznatih osoba, već običnih malih ljudi koje pokazuju da i uz prosječna, pa čak i ispodprosječna primanja, te obitelji žive sretne i ispunjene živote; da nisu zaostale i da ne hodaju u dronjcima, što je česta slika velikih obitelji. Financijsko stanje ne bi smjelo biti prepreka da netko ima više djece ako ih želi imati. Ponavljam, uvijek je najveća odgovornost i »teret« na roditeljima, ali društvo bi trebalo prepoznati koji su to momenti gdje bi moglo bar u nekim segmentima pomoći. U zadnjih godinu-dvije kod nas se ozbiljnije pristupa i počinju se razvijati neke demografske mjere, i to pozdravljamo, no smatramo da su dosadašnje predstavljene mjere nedostatne, posebno ako ih usporedujemo s nizom drugih europskih zemalja koje su u sličnim demografskim problemima, ili ono važnije, koje su bile u tim problemima i uspješno su ih riješile. Želimo da zaista postanemo društvo koje neće samo deklarativno govoriti da nam trebaju djeca, nego društvo koje osigurava stvarni konkretni poticaj, mogućnost da ljudi rade, od svoga rada normalno žive i podižu svoju djecu, praćeni stimulativnim mjerama.

Šansa za društvo

Mi roditelji više djece ne želimo samo pitati i tražiti, već putem Udruge sami svojim zalaganjem pridonijeti da se društvo više brine za sve obitelji. Neće sve riješiti institucije, Vlada itd., već i mi sami moramo dati svoj doprinos. Želimo biti afirmativni. Ne želimo da se na obitelji s više djece gleda kao na probleme društva, nego da se u tim obiteljima vidi prilika, šansa za društvo. Da se na našu djecu ne gleda samo kao na buduće radnike, klijente ili potrošače, nego kao na osobe koje će jednog dana dati doprinos razvoju društva, biti nositelji njegovog razvoja.

Porezna politika

Želim vas pitati o nekim sasvim konkretnim mjerama pomoći brojnijim obiteljima. Npr. ako roditelji dobiju treće dijete, a žive u malom stanu u svome vlasništvu ili kao podstanari, hoće li im država porezno značajno olakšati kupovinu odgovarajućeg većeg stana?

– Mogućnost porezne olakšice u ovakvom slučaju nažalost kod nas ne postoji. Postoji program kojim se subvencioniraju krediti za kupovinu stana, i naravno da morate imati sredstva za otplaćivanje kredita, morate imati sigurna i dostatna primanja. Ali neovisno o tome, kad kupite nekretninu, morate platiti porez na nju. Jedan od naših prijedloga je da se roditelje s troje ili više djece oslobodi plaćanja poreza na kupnju nekretnine kada im je ona potrebna da bi poboljšali uvjete života obitelji.

Kako je kod kupovine automobila, jer brojnim obiteljima treba auto sa šest, sedam sjedala?

– Često je to noćna mora za 3plus obitelji. Naime, automobili sa šest, sedam i više sjedala su zbog svojih gabarita, jačine motora i drugog skuplji nego automobili s pet sjedala. Takvih automobila je na tržištu manje te je zbog zakona tržišta njihova cijena veća, a veća je i zato jer ulaze u više porezne razrede. Tako su roditelji dodatno penalizirani. Stoga je jedan od naših prijedloga da se obitelji s više djece oslobode poreza za kupnju novog adekvatnog automobila. U velikoj obitelji za zadovoljenje svih životnih potreba treba više novaca, a kod kupnje automobila kakav je takvoj obitelji zaista potreban – dakle većeg, pa zato i skupljeg – država obitelj još optereti višim porezom. To je isto primjer na kojem se vidi gdje i kako društvo može pomoći obiteljima s više djece. Nadamo se da će se u idućoj poreznoj reformi naći više mjesta za razne olakšice za ove obitelji. Nadu za to daje nam izjava ministra Zdravka Marića na jednoj nedavnoj konferenciji na kojoj je rekao kako porezna politika ne može riješiti sve probleme, ali može biti poticaj demografskom razvoju, što je trenutno apsolutno prvo pitanje naše države. Dakle, pokažimo u praksi da nam je to važno, kao što to radi cijeli niz zemalja, Mađarska, Poljska, Španjolska i mnoge druge.